

Părintele Dimitrie BEJAN

Simple povestiri

Cugetări morale despre viața de toate zilele

Carte tipărită cu binecuvântarea
IPS TEOFAN
Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

Ediție îngrijită de FLORIN PÂSLARU

TRINITAS
2008

Cuprins

În loc de prefață	7
Suferința ca umanizare: Părintele Dimitrie Bejan – schiță de portret	9
Nostalgia Paradisului	17
O întâmplare cu Tamara Petrov	38
Răfuieli bănești cu jupânul Grinberg	75
Câte ceva din viața lui Grigore Leonte	101
Greva studențească	140
Despre mai marele nostru prieten, bădia Vasile Lișman	178
Ștefan Vodă pe la noi	186
Noi trei la Capșa	198
Povestire despre Lidia Saxin și drama ei	223
Cântare Crăciunului	251

În loc de prefață

Cu ajutorul Bunului Dumnezeu, vor vedea lumina tiparului ultimele scrieri, ca apariție, dar printre primele creații literare ale unchiului nostru, Părintele Dimitrie Bejan. Aceste povestiri, intitulate sugestiv *Simple povestiri*, relevă puternic stilul frumos, dar și acel vocabular care desfată mințile și inima, care trezește în cititor cel mai curat patriotism.

Prin calitățile sale deosebite, prin smerenia sa duhovnicească, blând, cinstit sufletește, Părintele Dimitrie a trăit toată viața sprijinit de verticalitatea sentimentelor de bun român și, totodată, de duhovnic.

Dar Părintele Dimitrie Bejan a fost și un intelectual de mare valoare: deținător a două diplome de licență, cu calificativul „Magna cum laude”, în teologie și istorie, poseda o vastă cultură și, pe deasupra, era un mare povestitor, dispus totdeauna să-și dăruiască cele mai dragi sentimente și trăiri fraților de neam și de aceeași credință.

Povestirile cuprinse în această carte vor dezvălui multe amintiri, trăiri ale tânărului, dar și adultului Dimitrie Bejan. Multe momente din viața sa se confundă cu istoria neamului, de aceea, căldura lor vă va copleși și-l veți simți „tovarăș” de suferință, dar și de bucurii. Nimic nu l-a făcut mai fericit decât împlinirile semenilor ca persoane, dar și împlinirile lor ca neam.

Cu adevărat, putem concluziona că toate scrierile unchiului nostru, Părintele Dimitrie Bejan, ne desfată sufletul prin frumusețea, căldura și parfumul moldovenesc al stilului, prin înțelepciunea conținutului, profund creștin și românesc.

Să ne lăsăm captivați de lectura acestor minunate pagini și să ne rugăm toți ca Bunul Dumnezeu să-l aibă în paza Sa.

Cornelia Anichitei

Suferința ca umanizare

Părintele Dimitrie Bejan - schiță de portret

Personalitate complexă și, din păcate, încă puțin cunoscută, părintele Dimitrie Bejan este un caz simptomatic pentru situația intelectualului român de după cel de-al doilea război mondial. Viața acestui om, simplu la port, dar cu o minte scilpitoare și bun prieten al marilor intelectuali din perioada interbelică, poate fi descrisă ca o adevărată saga a suferinței asumate și convertite în lumină interioară.

Destin unic și veritabil model pentru generația tânără actuală, părintele Dimitrie Bejan, deși a petrecut puține clipe în libertate, viața consumându-și-o în mare măsură în captivitate, mai întâi în gulagul rusesc, iar mai apoi, în cel din propria-i țară, a reușit ceea ce foarte puțini oameni pot: anularea prăpastiei dintre suferința ca deumanizare și suferința ca umanizare.

Biografia sa comportă puține evenimente desfășurate în libertate. S-a născut la Hârlău, un târg de provincie din partea de nord a Moldovei, pe 26 octombrie 1909. Copilăria nu pare să fi fost marcată de evenimente deosebite. Povestesc apropiații săi că, adolescent fiind, tatăl acestuia, preocupat de viitorul fiului său, i-ar fi pus în față, la un moment dat, o sapă și o carte, cerându-i să aleagă. Moment de răscruce, ce avea să-i influențeze întreaga viață. După ce finalizează cursurile medii, în orașul natal, urmează cursurile Se-

minarului Teologic „Veniamin Costachi” din Iași, pe care îl absolvă cu calificativul excepțional. Se înscrie apoi la Facultatea de Teologie din București, unde l-a avut profesor pe Nichifor Crainic, de care ulterior îl va lega o strânsă prietenie, mai ales în perioada detenției din închisorile comuniste. În paralel cu Facultatea de Teologie, urmează și cursurile Facultății de Istorie a Universității din București, unde l-a avut profesor pe Nicolae Iorga. Ambele facultăți vor fi absolvite cu calificativul „Magna cum laude”. La încheierea studiilor universitare, beneficiază de două călătorii de studii, la Ierusalim și Atena. După întoarcerea în țară, pentru un an devine asistent universitar la catedra lui Nicolae Iorga și, în același timp, predă cursuri de istorie la Liceul de fete „Carmen Silva” din Capitală. În paralel cu aceste activități, se înscrie în echipele de cercetare sociologică ale lui Dimitrie Gusti, împreună cu care pleacă în Basarabia. În urma izbucnirii celui de-al doilea război mondial, Părintele Dimitrie Bejan se înrolează de bună voie în armată, ca preot militar, cu grad de maior. Pleacă pe frontul din Basarabia, unde cade prizonier la ruși. Este deportat, împreună cu toți ofițerii români și germani capturați, în Siberia, la Oranki. Această locație era, de fapt, o veche mănăstire ortodoxă transformată de comuniști în lagăr pentru ofițeri. După cinci ani de detenție, între 1943-1948, este judecat de un tribunal militar din Moscova, care-l condamnă la moarte, pentru vina de a fi susținut că Basarabia, aflată sub ocupație Sovietică, este pământ românesc. Întrucât era bun cunoscător al legislației internaționale referitoare la drepturile omului, protestează față de această măsură în fața inchizitorilor, cerând dreptul de a fi judecat de către un tribunal din propria țară. Surprins și

încurcat de o asemenea reacție, tribunalul din Moscova decide repatrierea prizonierului Dimitrie Bejan, recomandând securității din România multă vigilență față de acest om, întrucât „are mare putere de convingere, fiind mare dușman al comunismului”. În țară, un tribunal militar din București îl va condamna însă la detenție pe viață, din care execută douăzeci și cinci de ani. Astfel începe calvarul detenției din România, unde trece pe la Jilava, Văcărești, Aiud, Canal, Minele de la Cavnic (1948-1956), Bărgan, Răchitoasa (1956-1958) și, din nou Aiud (1958-1964). În detenție, întreține strânse legături cu mari personalități ale culturii române: Nichifor Crainic, fostul său profesor, Radu Gyr, Gabriel Țepelea, Ion Popovici, Mircea Vulcănescu, Radu Sturdza, Dimitrie Ghica, Nicolae Mavrocordat, Paul Zarifopol, Benedict Ghiuș, Dumitru Stăniloaiu, Arsenie Papacioc, Adrian Marino.

Pe 23 august 1964, după 25 de ani de detenție, este eliberat din închisoare. Perioada care a urmat nu avea să însemne pentru părintele Dimitrie Bejan sfârșitul calvarului. Revenit în localitatea natală, Hârlău, se încearcă reintegrarea și reeducarea lui. I se oferă postul de preot în parohia Ghindăuani. Aici avea să stea doar cinci ani. Din cauza eșecului autorităților de a-l determina să renunțe la convingerile sale naționaliste și creștine, după mai multe tentative de otrăvire, securitatea îi înscenează un proces în urma căruia este exclus din preoție. I se retrage dreptul de a mai sluji la Ghindăuani, fiind consemnat cu domiciliul forțat la Hârlău. Aici avea să fie păzit 24 de ore din 24 de către securitate, până în decembrie 1989. În pofida restricțiilor impuse de securiștii care îl păzeau, părintele continua să primească vizita a sute de

credincioși din întreaga țară, dar și de peste hotare, transformându-se astfel într-un misionar necălător. În noaptea de 22 decembrie 1989, într-un episod de mare intensitate emoțională, părintele Dimitrie Bejan dovedește măsura generozității la care ajunsese, salvând de la linșaj chiar pe securistul care îl păzea.

Ultima parte a vieții, între anii 1990-1995, și-o petrece la Hârlău, mărturisind și păvățuind pe toți cei care îi treceau pragul casei. Se mută la Domnul în ziua de 21 septembrie 1995. Cu smerenia ce îl caracteriza, intuind faptul că la înmormântare vor fi destui cei care îi vor lăuda viața, a lăsat prin testament să nu se predice și nici flori să nu-i fie puse pe mormânt.

Părintele Dimitrie Bejan, cum îi plăcea să se prezinte, era un amestec rafinat de simplitate și profunzime. O alchimie aparte îi conferea impozanța hieratică a unui povestitor de talent, și mai puțin pe cea a unui simplu preot de țară.

Poate că nu am fi știut foarte multe lucruri despre el, dacă nu ne-ar fi lăsat o operă consistentă, atât ca dimensiuni, cât și ca valoare literară și istorică. Lucrările sale: *Hotarul cu cetăți*, *Oranki-amintiri din captivitate*, *Satul blestemat*, *Vifornița cea mare* sau volumele *Bucuriile suferinței* dezvăluie amintirile unui preot ortodox referitoare la ororile războiului și ale perioadei comuniste. Crimele săvârșite de ruși, regimul de detenție, chinurile la care erau supuși deținuții, dezumanizarea programatică a opozanților sistemului sunt privite din perspectiva iertării, a împăcării cu propriul destin și nu din perspectiva răfuielii cu istoria. Părintele Dimitrie recuperează astfel istoria, însă o face punând în valoare dimensiunea ei spirituală, de mediu prin care omul poate ajunge la întâlnirea cu Dumnezeu. De aceea, el nu se tân-

guie, nu cere dreptate, nu are un spirit justițiar, ci ia totul ca pe o realitate a cărei pregnanță este stabilită de o pedagogie divină.

Memorialistica Părintelui Dimitrie Bejan depășește construcția stilistică a unui simplu jurnal, deschizându-se spre reflecția teologică de profunzime, încărcată cu multe inflexiuni istorice și filosofice, exprimate cel mai adesea prin tehnica socratică a maeuticii, a moșirii ideilor, pliate pe dialogul de tip platonice. Excelent povestitor, părintele Dimitrie Bejan adoptă această tehnică pentru a explora și exploata cu succes limba poporului, „moldovenismele”, suplețea și dulceața arhaică a cuvintelor, prin intermediul cărora cititorul este introdus în universul idilic al umorului neaoș moldovenesc.

Părintele Dimitrie Bejan nu scrie pentru a face literatură. Nu explorează tematic și nu cosmetizează stilistic realitatea istorică pe care o trăiește. Pentru el, a scrie a fost, în primul rând, o formă de supraviețuire, dar și de catarsis, de eliberare de tentația demoniacă de a acuza alteritatea pentru propria suferință. Credința profundă în Hristos, ca model al suferinței asumate și dusă până la capăt, dar și umorul fin, ironia dovedesc depășirea dimensiuni dezumanizante a existenței. Polaritatea dintre suferință, asimilată de cele mai multe ori cu dezumanizarea, și umorul, vorba de duh, este anulată printr-o distanțare obiectivă față de evenimentele istorice, printr-o plasare în afara ciclului determinist al istoriei, în dimensiunea paradoxală a experienței spirituale. Delicat cu semenii săi, iertător cu cei care l-au chinuit, puternic susținător moral al celor ce nu mai rezistau opresiunilor, părintele Dimitrie a fost un model de bunătate. Deși descrie chiar cu lux de amănunte terifiantele chinuri îndurate în cele

două gulaguri, o face din perspectiva omului care a reușit să depășească dihotomia asumării sau neasumării suferinței.

Fiecare din cele șase cărți trimite la o anumită perioadă a vieții sale. Toate sunt, într-un anume sens, părți ale unei singure opere, viața părintelui Dimitrie Bejan. *Hotarul cu cetății* este un rechizitoriu asupra identității românești a pă-mântului Basarabiei. Apariția acestei cărți stă la baza con-damnării sale de către tribunalul militar din Moscova. Pe-rioda petrecută în lagărul de la Oranki este descrisă în car-tea *Oranki-amintiri din captivitate*, iar perioada detenției din România este cuprinsă în volumele *Satul blestemat*, ce cu-prinde amintiri din satul Răchitoasa, din Bărăgan, iar *Vifor-nița cea mare* cuprinde amintirile trecerii sale pe la Canal. *Bucuriile suferinței*, operă în două volume, cuprinde între-bări și răspunsuri pe diverse teme, dar în care sunt inserate și amintiri din diferite perioade ale vieții sale.

Povestirile cuprinse în prezentul volum, intitulate suges-tiv *Simple Povestiri - Cugetări morale despre viața de toate zilele*, se înscriu în aceeași orientare tematică a autorului. Deși amintiri de tinerețe, cele zece povestiri ale părintelui Dimitrie încheie ciclul operelor sale. Vremea studenției, a profesoratului la „Carmen Silva”, viața boemă a Bucureș-tiului interbelic, având în prim plan celebra cafenea Capșa, loc de întâlnire pentru protipendada Capitalei, toate sunt dis-puse sub formă de capete, de paragrafe distincte. Scrise în perioada domiciliului forțat la Hârlău, în ultimii ani ai vieții, pe când boala își făcea din ce în ce mai mult simțită prezen-ța, unele, de mâna sa, altele, dictate nepoatei sale, Cornelia Anichitei, aceste povestiri sunt o inedită frescă a vieții, sur-prinsă în toate compartimentele sale, de tinerețe, maturitate și bătrânețe.

Construcție discursivă sobră, opera părintelui Bejan dezvoltă două mari teme: a suferinței și a iertării. Aparent polare, suferința și iertarea pot fi asumate și înțelese ca dimensiuni complementare ale umanizării. Or, din această perspectivă, principala dimensiune a demersului părintelui Dimitrie Bejan este cea noetică, duhovnicească. Orice demers critic care se rezumă la o interpretare exclusiv istoricistă sau filologică este condamnat să rămână o perspectivă reduționistă, care nu sesizează esențialul.

Florin Pâslaru

Nostalgia Paradisului

Costel Mihai era profesor de filosofie la un liceu militar, tânăr, de mare viitor - ucenic prea stimat al profesorului P.P. Negulescu. Acesta căzuse în captivitate la ruși – cred că prin 1942 – unde tăia la pădure și săpa pe la colhozuri, alături de mine și de alți încă zece mii de ofițeri români.

Soarta noastră era egală: același regim, aceeași rație alimentară, aceleași înjurături murdare și aceeași păduchi.

Nu ne plângeam că ne lipsesc greutățile, dimpotrivă, erau din belșug. Dar, fiind români cu lungă genealogie țărăneasă, țărani deprinși să rabde unele întâmplări nefericite, uneori cu răbufniri de cruntă mânie, încă rezistam și noi, până pieream de foame, de frig și de boli. Și cine a fost de murit a murit scurt, fără să supere pe careva și cuminte a luat locul cuvenit, la doi metri sub glie, iar cine a fost să mai vadă lumea și lumina, iată că a rezistat, iar unii dintre cei întorși în țară poate că mai trăiesc pe undeva, schilodiți sufletește, iar alții vor fi pierit; fiecare cu soarta lui, dar toți, absolut toți, fără de niciun dor de viață.

Ce s-a întâmplat cu blondul Costel Mihai de la Odobești? Nu mai știu nimic. O fi pe undeva, n-o fi pe undeva – iată că până la mine n-au ajuns niciun fel de vești.

Țin minte, totuși, că din Rusia i-am adus – cu mari riscuri – un manuscris ce purta titlul „Filosofia culturii“ și care ne-a încântat pe toți. Avusesem norocul să-l citim acolo,

în lagăr la Mănăstârca. Se pare că era după Tudor Vianu, dar avea și mari originalități, care aparțineau, la acea oră, tânărului sublocotenent-filosof Costel Mihai.

Dacă s-a pierdut manuscrisul, este o reală pierdere pentru cultura românească. Dar poate că Mihai Costel l-ar fi rescris chiar mai pe larg și acum aștepta undeva lumina tiparului. Poate, cine știe?

Deocamdată, noi, în ziua aceea de vară plăcută, ne făcusem norma la tăiat în taiga, după care am intrat în lagăr, ne-am spălat, ne-am luat porția de „cașă” și, mâine fiind duminică, vorba ceasovoiului „nada pauza”, vom avea plăcerea să lenevim o zi întreagă la soare, printre bordeie, să ne vizităm amicii din alte „corpuri” și să discutăm și să rezolvăm – la rece și definitiv – gravele probleme de politică și de cultură pe care întreaga omenire de până la noi încă nu dovedise să le pună la punct.

Căci în lagăr puteai gândi fără pauză și opreliști, puteai să-ți exprimi opiniile – bineînțeles, ferindu-te de „turnători” (informatorii politicului), pe care noi i-am socotit așa cum, de altfel, îi socotește tot mapamondul, cea mai decăzută speță umană. Uneori puteai îndrăzni chiar, la mitingurile ce se organizau fie în sala de mese, fie vara, în spatele „lazovețului”, să-ți exprimi clar și limpede opiniile.

Uneori trăgeai consecințele acelor libertăți, încă neînscrise la O.N.U., pe tabela cu „drepturile omului”, și cu atât mai puțin în hotărârea șefilor de state de la Helsinki și de la Belgrad.

E arhibanal când repet și eu, – după nu știu cine – că, dacă ești hotărât să spui adevărul, atunci pregătește-te de

suferință, întrucât și în societatea prezentă, ca peste tot globul, „nu-i voia robului, și-i voia domnului”.

(Să nu înțelegeți cumva că aici ar fi vorba de voia lui Dumnezeu – nu, ferit-a Sfântul, și prin „domn” trebuie înțeles cel ce domnește, poruncește și pedepsește și care are chiar puterea să astupe mintea cu îmbâcseală și gura cu țărână).

Dar mâine-i duminică și gândul e al nostru, nefrustrat, pur și firesc.

Uneori oamenii se înțeleg dintr-o privire și ideea se transmite ca un fluid, ca o undă magnetică, arătând că omul e ceva deosebit în comparație cu dobitocul. De această libertate supremă ne-am bucurat chiar și în grelele zile din pușcăriile românești; căci oricât de înjosit ai fi fost, nimeni nu te putea opri să gândești. Ni s-a spus: „voi sunteți mai prejos de animale”, pentru care este o lege bună – că n-ai voie să bați animalul, nici să chinui pasărea, sub pedeapsă de închisoare și de amendă – dar pentru voi, pușcăriiașii, dușmanii poporului, nu sunt legi care să vă dea și drepturi!”. Era natura încă în stare de haos, neorganizată, deci în afara legilor ce guvernează între oameni.

Pentru mine a fost foarte curios că acum, în acest an, în această lună și zi, 12 mai, mi s-au repetat de către autoritatea ce mă tutelează și controlează aceleași lucruri despre mine ca om și despre stadiul de subanimalitate în care sunt catalogat.

Nici pomeneală de umanism ca atitudine, despre dreptul la gândire și opinie personală etc. Dar oare drepturile sunt garantate gorilelor? Ei bine, acestea mă tem că nu gândesc, cu toate drepturile ce li se acordă, de a sta pe două picioare

și sprijinite în coadă. Acestea au chiar dreptul de a-și încreți fruntea în încercarea de a emite gânduri.

În ziua aceea, de duminică după-amiază, cu aer puternic ozonat, stăteam pe o buturugă de mesteacăn și, fără riduri pe frunte, gândeam fără griji la multe lucruri pentru ziua de mâine – planificată și ordonată de la ora deșteptării și până la ora stingerii, când se apropie de mine Costel Mihai, înalt, palid, blond, chiar și când se exprima.

În lagăr era „toată Europa”, cum spunea Ivanov de la poartă. Oameni de diferite naționalități, care purtau discuții despre cultură și despre artă. Toată lumea se întreba despre originea lor și de unde vine această sete în om după frumos, chiar după frumosul absolut, pe care oamenii de mare talent încearcă să-l realizeze în scrieri, în muzică, în pictură și sculptură, în general în arte și, pe cât se poate, aceste frumuseți să le predea oamenilor simpli, pentru bucuria pe care arta este datoare să le-o facă oamenilor.

Și răspunsurile veneau din toate părțile. Desigur, erau unele deosebiri de păreri și destule nuanțe, încât oricât s-a încercat, niciun răspuns nu s-a dovedit a fi pe măsura tuturor. Și, cred eu, chiar și acum, că niciodată nu se va afla un răspuns la care să subscrie toată lumea. Și toată lumea, odată mulțumită, să se întindă pe „blat” și să tacă. Asta nu!

Acolo în lagăr eram numai intelectuali, de la subloco-tenentul ce trăia sentimental și până la generalul ce nu gândea, ci zilnic își cârpea uniforma ruptă, fiind în stadiul de progresivă scleroză.

Eram aici nemți și germani, italieni și poloni, unguri și finlandezi, spanioli, ceva francezi și câțiva norvegieni, de la

învățătorul de la clasele primare și până la profesorii universitari germani.

Deci, cine avea cap putea să culeagă multe, chiar și în pușcărie. Am fost destui care aici am făcut mai mult, mai cu temei decât în școlile normale, dar au fost și suficienți prizonieri și pușcăriași care au pierdut, care au căzut în apatie, neinteresându-i nimic decât cașă și gamela cu subproduse alimentare.

Deci, o lume multinațională, cu spirite deosebite, provenind din societăți deosebite și cu formații culturale deosebite, dar întrebările despre viață și despre moarte erau aceleași. Cel mai adesea, cu răspunsuri deosebite și cu nuanțe pe care eu cu greu le urmăream.

Mi-aduc aminte că un pastor luteran ținuse o iarnă întreagă, într-un bordei, la lumina slabă a opaițului, un curs de interpretare a lui „Faust” de Goethe. Eu l-aș epuiza pe „Faust” într-o oră. Dar el, spre deosebire de mine, era doctor în filosofie. Pe urmă au circulat prin lagăr trei sute de foi de mesteacăn cu această interpretare.

Mai târziu, în camera 11 din secția a doua de la Aiud, profesorul Ion Petrovici, ultimul „junimist”, mi-a făcut un curs de „istoria filosofiei”, curs care a ținut un an întreg. Dar Petrovici era filosof, or noi, deși toți titrați și doctori, păream – judecând comparativ – niște elevi de clase primare, care-l înțeleg și nu prea pe învățătorul lor ce le vorbește despre eclipse.

Ce vreau să spun eu? Că erau oameni care gândeau superior și de gândirea lor beneficiam și noi, fără să ne mai trudim mințile. Primeam lucrurile gata rumegate.

În felul acesta, Mihai, despre care v-am spus, se pricepea la „filosofia culturii”, unde era la dânsul acasă, culesese toate răspunsurile – mai ales de la cei socotiți competenți – la întrebarea despre cultură și artă și iată că astăzi se „cobo-râse” până la mine și trecu direct la întrebare:

- De unde vine cultura, de unde vine arta, de unde vine frumosul?

- Dacă ești răbdător, am să-ți dau un răspuns în scris. Îmi voi face rost de un vârf de creion chimic și de câteva foi de mesteacăn. Peste o săptămână îți predau „papyrusul”. De acord, Costel?

Da!

Și înțelegerea am perfectat-o prin strângerea mâinii, precum strămoșii noștri, care la orice înțelegere băteau palma, ceea ce însemna că și-au dat cuvântul și că acel cuvânt va fi respectat, tot atât cât ar fi fost respectat dacă înțelegerea se făcea în scris, ba chiar și cu martori. M-am ținut de cuvânt.

În duminica următoare i-am predat lui Mihai Costel manuscrisul cu răspunsul meu purtând titlul din capul acestei amintiri, „Nostalgia paradisului”. Bineînțeles că manuscrisul meu nu era făcut să dureze și a pierit din cauza prea multei întrebuințări, ca orice papyrus. Nici atunci și nici acum nu a însemnat o pagubă de neremediat.

Ideile de atunci sunt bune și perfect valabile și astăzi, la distanță de treizeci și cinci de ani; și eu, dacă le notez în acest caiet și în acest fel, o fac numai pentru că răspunsul meu nu e supus schimbărilor și poate că va da de gândit și altora. Ca atare, să trecem la subiect!

„La început a făcut Dumnezeu cerul și pământul și pământul era netocmit și gol. Întuneric era deasupra adâncului

și Duhul lui Dumnezeu se purta pe deasupra apelor. Și a zis Dumnezeu: «să fie lumină». Și a fost lumină”.

Această lumină este cuprinsă în miezul lucrurilor, chiar și în inima marmurei negre, în compunerea atomilor etc. Este deosebită de lumina văzută a soarelui, a lunii și a tuturor corpurilor cerești, deoarece această lumină are o altă compoziție.

Apoi, Dumnezeu a despărțit apele de jos de cele de sus - era o atmosferă supraîncărcată de acel haos primar – și-a apărut cerul sus, cosmosul și oceanele, jos. Din oceanul primar a apărut uscatul, iar mările și oceanele își prind contururile. Uscatul l-a numit Dumnezeu pământ, iar apele au fost numite mări. În apă a aruncat Dumnezeu sămânța de viață. Pe urmă apare viața pe pământ, ierburi și pomi, iar căldura și lumina soarelui a înlocuit încet, încet căldura și lumina cosmosului, care s-a așezat, s-a stins și s-a tot răcit.

Odată cu soarele și luna, au apărut și noaptea, lunile și anii, care, încetul cu încetul, au ajuns la dimensiunile de astăzi. În ape s-a dezvoltat încet și pe o durată mare – zile biblice – viața mărilor, cu peștii de acolo. I-a urmat păsările, ceva mai târziu animalele de pe uscat, dintre care unele au dispărut datorită condițiilor de climă, iar altele s-au micșorat.

Cinci au fost zilele biblice – erele – în care a avut loc facerea lumii. Peste această lume a trebuit făcut și pus un stăpân, ca un împreună-creator și ajutor al lui Dumnezeu – o ființă vie și rațională care să preia din mâna Creatorului toate elementele date în dar și să meargă mai departe, perfecționând și șlefuiind în mic lucrurile mari care se dovediseră a fi armonioase și supuse regulilor prestabilite de Creator.

Și a zis Dumnezeu: „Să facem om după chipul și asemănarea Noastră”. Și a făcut Dumnezeu pe om după chipul

Său, a făcut bărbat și femeie. I-a așezat stăpâni și i-a binecuvântat, zicând: „Creșteți și vă înmulțiți și umpleți pământul și-l stăpâniți și domniți peste peștii mării, peste păsările cerului, peste toate animalele, peste toate vietățile ce se mișcă pe pământ și peste tot pământul”. Vă dau drept hrană toate ierburile ce fac sămânță și toate roadele pomilor, iar păsărilor ca și animalelor le-am dat iarbă spre mâncare.

Și a privit Dumnezeu toate câte făcuse în cele șase zile - ere biblice - și toate erau bine făcute. Iar în cea de-a șaptea zi S-a odihnit de lucrarea Sa, urmând ca și omul să respecte prin odihnă această a șaptea zi până în zilele noastre.

Pe om l-a așezat Dumnezeu într-o grădină numită Eden sau Paradis, pământul fericirii, unde erau tot felul de pomi roditori, cu fructe plăcute la vedere și la gust, cu izvoare limpezi și râuri ce curgeau spre răsărit. În mijlocul Raiului se aflau pomul vieții și pomul cunoștinței binelui și al răului. Natura era pură și omul era inocent, leul păștea lângă câprioară, iar lupul arăta oilor unde-i iarba mai grasă. Era armonie și frumos, zilele de aur, pomii înfloreau, în timp ce alții își coceau roadele și toată natura trăia în armonie. Nu era boală, nici moarte, nu era durere, nici ochi plânși, nu era încă răul și păcatul.

Erau „vremuri paradisiace”. Într-o beatitudine îngerească, în apropiere de Creator, în această epocă de veșnică tinerețe fără bătrânețe, omul era gol, iar natura toată era virgină. Nu apăruse sentimentul rușinării, iar Adam și Eva se bucurau de toată iubirea sinceră a celorlalte făpturi, mângâind cu mâna coama leului și căpșorul privighetorii. Toată făptura, desăvârșit de frumoasă, îmbrăcată într-o veșnică și dulce lumină, cânta lui Dumnezeu, cânta bucuria vieții. Toată floarea era floare, cleștarul pădurilor și umbrele copacilor, murmurul